چَن دی مِٹی



توقیر رضا

چَن دی مِٹی

چَن دی مِٹّی

توقیر رضا

سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS

چَن دی مِٹّی   شاعری   توقیر رضا

پہلی وار : 2021

مکھ پنا : توقیر رضا

گنتی : 500

ای میل : shayanabbas44@gmail.com

رابطہ : +33758171440

Chan De Mitti

(Punjabi Poetry by Tauqir Reza)

Printed by:

Haji munir & sons Press, Lahore.Pakistan

Price:

In Pakistan: Rs. 260.00

Published by:

سانجھ
SANJH PUBLICATIONS

Book Street, 46/2 Mozang Road, Lahore, Pakistan.
Phone: +92 3314686276
e-mail: sanjhpk@yahoo.com, sanjhpks@gmail.com
Web: www.sanjhpublications.com

ISBN: 978-969-593-358-9

امبڑی دے ناں

شُکرانہ

امجد سلیم منہاس، قابل جعفری،حیدر سلیم
فرخ یار، شاہ زیب، عظمیٰ رباب،ذوالفقار علی

رُتوں رُتیں ونڈیندیاں —— سانولاں ، پیلکاں ، لالیاں
مُکھڑیو مُکھڑے سَجدیاں —— جُھمکیاں ، نتھنیاں، والیاں

اوکڑاں ، سوکڑاں جردیاں —— جا بنیرے اپڑیاں
بھلیے جنہاں انگوریاں —— دُھپاں ، دُھوڑاں ، جالیاں

بھانڈا کوئی لے آوندیوں —— پور کے سبھ لے جاوندیوں
ایہہ کے چا لے آونداں —— ٹُھوٹھے، تھال، پیالیاں

اُستاد عابد جعفری مرحوم

سارنی

غزلاں

گھڑونج

جیویں اوکھے ویلے بال اپنی امبڑی نال اپنے دُکھ سانجھے کردا اے۔ انج ای ماں بولی نے میرا ہتھ نپ لیا تے میں ماں بولی چ اپنا آپ لکھن لگ پیا۔ مینوں ایس وچ کوئی اوکھ نہیں ہوئی سگوں میرے اندر جیہڑا مدتاں توں بھانبھڑ مچیا ہویا سی تے اوہنوں نئیں پتہ سی جو کیہڑے راہو باہر نکلنا اے۔ او میرے خیال چ پنجابی نظم اندر آن نکلیا۔ ماں بولی چ گل کردیاں کوئی ولا کڑا نئیں پوندا۔ تے جے سچیں مچیں پُچھو تے ورہیاں بعد مینوں انج لگیا جو ہن جا کے کتھے مینوں کجھ بھورا کو سُکھ دا ساہ آیا اے۔ میرے جگراتیاں نوں ماڑا جیا ارام آیا تے میں اکھیاں دے وَٹے رگڑ کے رات دے شاہ کالے ورقیاں تے اگ جمان لگ پیا۔ میریاں اکھاں، میرے سُفنے تے کدوں دے جگراتیاں دے کالے ناگ چٹ کر گئے سن پر ایہہ اگ چروکنی میرے اندر بَھکھ رہی سی تے ایس اگ نیں باہر نکلن دا راہ آپے لبھ لیا۔

شید سگمنڈ فرائیڈSigmund Freud نیں آکھیا سی ’’جیہڑے جذبے تے محسوسات کہن توں رہ جان او کدے نئیں مردے۔ اوہ جیوندے جی سینے چ دَبے جاندے نیں تے چِراں پچھو ہور بَھدّے تے بھَیڑے ویس وٹا کے ساڈے اگے آوندے نیں‘‘

ماں بولی نیں میرے جذبیاں نوں مَرن توں بچا لیا ئیں تے ایہ مینوں بھوت بن کے پتہ نئیں کدن تیکر ڈراوندے رہندے۔ ایہ ماں بولی دا میرے تے احسان اے۔

اُنج تے ماں بولی میرے لہو وچ گُھلی ہوئی سی پر میرے چنگے لیکھ میرے ابا جی ہوریں آپ وی پنجابی تے اردو دے شاعرسن نالے انہاندے تے میرے سانجھے استاد عابد جعفری ہوری پنجابی شاعری دا ہِک وکھرا تے وڈا ناں انہاں دی صحبت نصیب ہونا وی ہِک بہوں وڈا انعام سی۔

عابد جئے درویش اسانوں بنّے لاون والے
لوک شبیر حیدر جئے ساڈے مُرشد، پیر ، اُستاد
(قابل جعفری سائیں چکوال)

عابد جعفری صاب دے دنیا توں جان مگروں میں اندرو اندریں ہور ہَکلا ہو گیا ۔ پر قابل سائیں جئے ماں بولی دے اَن مُلے شاعر توں سِکھن دا بہوں موقع ملیا اور ایہ ناتا کدے نئیں ٹُرٹیا۔ ایہ دِلاں دی جُڑت وی کوئی عجیب جُڑت اے بائی قابل سائیں دے ہتھ میرے ابا جی ''اُستاد شبیر حیدر'' ہوراں نیں قلم نپایا تے میں بھی بھجدا ہویا قابل سائیں کول اپڑ گیا ۔ ایہ رُوحاں دا میل اے ایہ رولے رپھڑے توں دور، شُہرتاں توں پرآں ہِک وکھری دُنیا اے۔

اج وی چکوال دے پِنڈاں تھانواں چ بڑی ٹھیٹھ پنجابی بولی جاندی اے۔ دھنی لہجہ جیہڑا بڑا مِٹھا اے تے پنجابی دا بڑا سُچل تے گُوڑھا رنگ اے ۔ دھن 84 دی خاص کر بہوں ٹھیٹھ بولی اے تے اج وی چکوال دے کجھ گراواں چ بولی جاندی اے ۔ ایہہ بابا شاہ مراد دی نگری اے ایتھوں پروفیسر موہن سنگھ جئے لوگ ونڈ ویلے چڑھدے پنجاب ول گئے۔

لہجہ کوئی وی ہووے نظم وچ کُھل کے کھیڈیا جا سکدا اے سنگھنا نئیں چاہی دا جس لہجے توں جی کرے اکھر لوو، گل ساری ڈُھکا دی اے جو کیہڑا اکھر کِتھے تے کنج ڈھکدا اے تے پنجابی نوں ایس پاروں کیہڑا کوئی تھوڑ اے ۔ ایہہ بہوں وڈی بولی اے تے ایدی رہتل تے ادب بہوں امیر اے۔ فیرنثری نظم اندر ایہ وڈی خوبی اے جوتسیں ایس وچ کُھل کے اپنے لہجے دے اکھر ورت سکدے او تے تہاڈی گل اپنے علاقے تو باہر وی پڑھی سمجھی جا سکدی اے۔میں ایسے لئی نثری نظم دا اسلوب چُنیا سدھا دھنی لہجے چ نئیں لکھیا۔

ایس توں ودھ ہور کیہ خُشی ہونی ایں جو میں اس وچ ودھ توں ودھ لکھ سکاں ۔ ماں بولی بارے اپنے وچار ونڈن دا بہوں جی کردا اے پر ایہ فیر کدے میں چاہونداں اجے بس تُسیں '' چن دی مِٹی'' پڑھو۔ میں اجے شاعری تے تہاڈے وچکار اپنے وچاراں دی کندھ نہیں اُسارنا چاہونداں ۔ جو اصلوں تے شاعری ای شاعر دی پچھان ہوندی اے ۔ ایہہ مُڈھلی گل اے باقی گلاں ہوندیاں ای رہندیاں نیں ۔ تے شاعری دا گُجھیا ہویا پڑھا کو آپ چنگے شاعر تے اوہدی شاعری نوں لبھ لیندا اے۔

پنجابی چ اجے بڑا کم ہو سکدا اے ایہ وڈی بولی اے تے ماڈرن ویلے دے پیراں نال پیر تے موہڈیاں نال موہڈا مِلا کے ٹُر سکدی اے ۔ ماں بولی دے سوہنے پڑھن لکھن والیو آو رَج کے نظماں کہانیاں ،لکھیے تے پڑھیے تاں جے ساڈی ماں بولی جگت چ ہور کِھلرے ۔ ہور ودھے پُھلے ۔ ہور پنگرے ۔ ہور دور دی خلقت تک اپڑے۔

تہاڈا اپنا ،ماں بولی دا سیوک

توقیر رضا

۱۵ جولائی۲۰۲۱، پیرس

ہِک رنگ موت دا

ہِک رنگ موت دا
تے
دُوجا رنگ جیئون دا
دُوجا رنگ ! موت دی صلیب اُتے ٹنگیَا
تیجا رنگ بِرہا
تے چوتھا اے ملاپ دا
چوتھا رنگ ! بِرہا دے سپ ہتھوں ڈَنگیا
پنجواں اے دِن دا
تے چھیواں رنگ رات دا
چھِیواں رنگ ! دِن توں اُدھار اساں منگیا

ستواں اے میرا
اَتے
اَٹھواں اے تیرا رنگ
اَٹھویں دے رنگ وِچ ہر رنگ رَنگیا

یار عزا دار
(ہِک نظم اپنے ناں)

یار عزا دار!
اکھ دے پھوڑے پھوڑن لگیاں
جاء کُجاء تے ویکھ لیا کر
(اوہ ماتم ہورسی ، تے ایہہ ویڑھا ہور اے)
سینہ پِٹّن توں پہلاں
ویکھ تے لینا سی
جو پیراں تلے وِچھی مِٹّی دا رنگ
لال کیویں ہویا
تینوں ہر لالی خون ورگی کیوں لگدی اے ؟

لال تے غُلاب وی ہوندے نیں
لال تے سُہنا گناں دا جوڑا وی ہوندا اے
لال تے شگناں دی مہندی وی ہو سکدی اے
ویکھ ووہٹی دے ہوٹھاں دا رنگ وی لال اے
یار عزا دار !
تُوں ہوند دے نوحے پڑھدا پڑھدا
تے
جیئون دے مرثیے جَپدا جَپدا
خُشی دے گیت گاونا کیوں بھُل گیا ایں
یار عزا دار!
ہُن تینوں رنگاں دی سَنجان نئیں رہی
تیری اکھ چ تے ہاسے دا رنگ وی سُول بن کے
چُبھدا اے
تے ہر سجری رُت چ ایہہ پھوڑے
آپ مُہاریاں ای رِسن لگ پیندے نیں

سورج دی موت
(ہِک نظم امبڑی دے ناں)

اوہ رات بہوں کالی سی
مینوں اج وی یاد اے

جدوں دِیوے دا پرچھانواں
ساڈے گھر دے بنیرے توں غیب سی

تے اوہدی لاٹ خورے
نھیرے دا سَپ کھا گیا سی

سَپ دی شُو کرتوں میں
کُجھ ساہواں اُدھار لئیاں

تد کُجھ ویکھن جوگا ہویا
ویڑھے وِچ رکھی ہوئی سورج دی لاش اُتے
چانی دے کھِلرے ہوئے وال ویکھ کے میں ڈر گیا

مَنجی دے پاوے نوں گل لا کے روندے ہوئے یتیم تارے
کیہ جانن
جوسورج پچھو چانی تے کیہ وا پردی اے !

مکالا

مُونہہ کالک مَل
بے پَتیاں دی
اسیں دیس بدیس
چوں لنگھے آں
ہر رنگ دا چہرہ پڑھیا اے
ہر اکھ دی شارت بُجھی اے
ہر ہونٹ دی سُرخی لِیکی اے
ہر ساہ دی گِنتر کیتی اے
ہر سُرمہ دھو کے پیتا اے

ہر پاٹا چولا سِیتا اے
ہر سُورج نال صلاح کیتی
ہر چَن دے نال نبھا ہ کیتی
پرخورے کیوں ایس رَولے وِچ
نہ اپنے ول نگاہ کیتی
نہ اپنا چہرہ پڑھیا اے
نہ اپنی اکھ دی گل بُجھی
نہ اپنے تَسیاں ہوٹھاں نوں
سیراب کرن دا سوچیا اے
نہ اپنیاں ساہواں گِنیاں نیں
نہ اپنا مُکھڑا دھوتا اے
نہ اپنا چولا سِیتا اے
ساڈا سُورج کُجھ نہ بولدا اے
ساڈا چن کوئی گل نہ گولدا اے
اسیں ساری دُنیا تکدے رہے
ول اپنے جھات نہ ماری اے
اَزلاں توں کالا مُونہہ ساڈا
اج تیکر کالم کالا اے

اَکھیاں وِچ ہَنیر

میں تَتڑی ہِک بُوہا ٹَپی
تھوہری کندھ اُلانگھ نہ سَکی
نھیرے میرا پلّہ چِھکیا
شوماں نے ادھ راہے ڈکیا
میں ترِبھکی ، پِچھے نَسی
اپنے گھر دا بُوہا دِسیا
اَکھیں بھورا چانن ہویا
وِیرا مُوہرے آن کھلویا
میرا چانن تُوں سیں بابل!

تُوں وی میری بانہہ نہ نپی
غلطی ہوئی۔ میں تَتڑی ہِک بُوہا ٹپی
ہُن بُوہے دے دوہویں پاسے
گُھپ ہنیرا اے
شُوماں مینوں کھا جانا اے
تھوڑی دیر اے

پُھلاں دے رَاکھے

پُھلاں دے راکھے
جو جاگدے وی رہن تے
اوس چور نوں نئیں نپ سکدے
جو چن چانی چ
پُھلاں دے مُکھڑیاں توں
لالیاں کھوہ کے لے جاندا اے
اوہ نئیں جان سکدے
رات دے کیہڑے ویلے خشبو
کلیاں دے بُوہے کھول کے

نَس جاندی اے
پھُلاں دے راکھے جو ویکھ وی لَین
تے اوس پَنڈ نوں نئیں کھول سکدے
جس پَنڈ وِچ واء نے
خشبو نوں
موت دی گنڈھ لا کے
بند کیتا ہوندا اے

پِنڈے دا سیک

پِنڈے دے سیک
جد جُثے نوں وِلھیٹیا
تے دُھپ
مینوں ٹھڈّی لگی
شِکر دوپہر وی
جُثے دے تاء مُو ہرے!
سوَن دی کوئی شام سی
مگھر پوہ دی رات وی
ہاڑھ دا کوئی دینہہ سی

اگ نیں ہڈیاں دا سارا
بالن پھُوک چھوڑیا
فیر وی
جوبن رُتاں دا چاہ نہ لتھا
موسماں دے سبھا بدل گئے
پر سڑ کے سواہ ہوئی ہڈیاں چ حالے وی
جُگنو بَلدے نیں

تتّی وا دا ورولا

میں ہِک تتی وا دا ورولا
میرے کول نہ آویں
میرے کول نہ آویں اڑیئے
کِدھرے جُلس نہ جاویں

۱۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
اُکریا وِچ صحرا واں
میں کیہ جاناں کیہ ہوندیاں نیں
ٹھڈِیاں مِٹھیاں چھانواں

۲۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
پیریں پُھوکدا اگ
مُول نہ پُچھے آون دا سوچیں
اَڑیئے آکھے لگ

۳۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
میرے ساہ وی تتّے
جون دیاں بے رنگ کنیاں دے
کون کرے رنگ رَتے

۴۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
نِت تسیہا جھلدا
شوہ دریا وی ٹھار نہیں سکدے
سینے بھانبڑ بلدا

۵۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
تتیاں میریاں چھلکاں
تِکھی دُھپ توں سہن نہ ہوون
میری اکھ دِیاں جَھلکاں

۶۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
پھر دا چار چُفیر
شِکر دوپہراں بھَخدیاں امبراں
تلے نَو نَو پھیر

۷۔ میں ہِک تتی وا دا ورولا
جو جمیا ءِن ماپے
میں اس رنگ بھَوَن وِچ کلّاّ
مینوں کون سیاپے

چَام چِڑّکاں دا وَین

(ا)

(خورے کِنے ورھے ہوئے)
ویلے دے سِر کڈھویں رُکھ تے
پُٹھیاں لمکدے ہوئے

بِٹ بِٹ تکدے
تِرچھے امبر دیدے اَنّے ہوئے

رات دے کالے نھیر چ اُڈنا

دینہہ وِچ سونا چاوہنے آں
بُڈھے بوہڑ دی مُڈھ وِچ لُک کے
رونا، کُوکنا چاوہنے آں
اسیں چِیکنا چاوہنے آں اج
اسیں ہُوکنا چاوہنے آں
(ویلے دی ہر رُت وی ساڈے وانگ
نِستّی دِسدی اے
نہ کوئی ساول نہ کوئی پِیلک
نہ کوئی لالی دِسدی اے)

(۲)

پُٹھی زِمی
ناپدے کُھدے
جُثے دوہرے ہوئے

ساہواں دے ریڈار وی گُھم گُھم
کملے بَورے ہوئے
پر نئیں لبھیا! او بے دردی،

او بے دردی
جس ویلے دی
ٹاہن تے سانوں پُٹھا ٹنگیا

دِن تے رات

ایہہ دِن کوئی دِیو اے
تے رات کوئی چڑیل
دِن! اپنے خونی دَنداں نال میرے جُثے دا لہو
جُرعہ جُرعہ پین لئی
میرے بُت نوں ٹَٹولدا اے
تے رات اپنے ناخناں نال
میرے خاباں دے کومل بُت نوں کھروچدی اے
خورے دوہواں نوں کیہ مزہ لبھدا اے
ایہہ کیہو جئی لَت اے
خورے دوہویں کیہ لبھدے نیں

ایس جُثے تے ایس بُت چوں
میرے ساہ تے میری اندر آتما
کدوں دے میرے وجود دے اُجاڑ مندر نوں
چَھڈ کے ٹُر گئے نیں
کِتھے؟
ایہہ میں وی نئیں جاندا۔۔

ساڑ

تختی جلان توں پہلاں وی میرے اندر ہِک اگ سی
جِس میرا پالنا ساڑیا
مینوں بچان لگیاں میری ماں دے ہتھ سڑ گئے
میرے اندر ہِک اوپری جئی اگ سی
(جس میرا بچپنا پھُوک چھوڑیا)
قلم دواتاں ساڑن توں پہلے
میں کتاباں چوں اوہ اَکھر سارے
جو بولن لگیاں میری جیبھ لُو سدی سی

بیڑی بنان توں پہلے
میں جنگل ساڑیا
تے ساری سواہ میرے مُونہہ تے مَلی گئی
بیڑی چلان نوں چپُّو
پھڑے تے
اگ میری بیڑی چ آ بیٹھی
ایس توں پہلاں کہ سمندر نوں اگ لگدی
میں بُجھ گیا

کَڑے کچ دے

کڑے کچ دے
پُڑے جو سوہنی نچدی نوں
اکھیاں چوں نیر ڈُلھ گئے
کڑا ٹُٹیا تے کچ بڑا اُڈیا
تے اکھیاں چوں لہو وگدا
لہو وگیا نکارا نہیئو جاوندا
تُوں دِل وڈا رکھ سوہنیے
(ایہہ دل کدھے ڈھین نہ دَوِیں)

دِل ٹُٹیا تے کچ بڑا اُڈنا
تے لہو بڑا ڈُلھنا
تُوں ایس دی سنبھال کریں
(ساڈی اکھیاں نہ لال کریں)

جاگ نی کُڑیے

جاگ نی کُڑیے
پِرچاں پیالیاں سانبھ
نی تک نا
بول پیا اے کاگ نی کُڑیے

بُوہے اُتے آ بیٹھے نیں
تیرے چِٹے دُدھ پِنڈے نوں
ہِک سُرکی وِچ پی جاون لئی
کالے پھنئیر ناگ نی کُڑیے
جاگ نی کُڑیے

چل اُٹھ شاوا
سوہنا صابن مَل کے نہا لے
اَٹھو اَٹھیں گُت بنا لے
میلیاں اَڈِیاں نوں چمکا لے

ململ ورگا پِنڈا تیرا
رہوے نہ کوئی داگ نی گُڑیے

جاگ نی گُڑیے
سرمچی وِچوں جاندی وار دِیاں
چار سلائیاں
سوہنیاں اکھیاں اندر لا لے
لان توں پہلاں اتھرو پونجھیں

رونا کاہدا؟
جھلیے!
دِھی دے جمدیاں سار ای
کاں کاں کردے کاگ

سنیہا دے جاندے نیں
جاگدے رہنا
ناگاں دی بارات کدے وی آ سکدی اے

جاگ نی کُڑیے
پرِچاں پیالیاں سانبھ
نی تک نا
بول پیا اے کاگ نی کُڑیے

نیلا تے سانولا غُلاب

کالیا غُلابا دس تُوں کیوں کالا ایں
چِٹیا غُلابا دس توں کیوں چِٹا ایں
رتیا غُلابا دس تُوں کیوں رتا ایں
پیلیا غُلابا دس تُوں کیوں پیلا ایں

ساریو غُلابو پُچھو میں کیوں نیلا واں
پیاریو غُلابو دسو اوہ کیوں سانولی ؟؟

اُستاد عابد جعفری ہوراں لئی

حرفاں دی گڈھ کھولن لگیاں
کیہ مَنتر پُھوکنا ایں
ہر کوئی نئیں جاندا
تُوں اوہ طبیب ایں جیہڑا
اکھراں دی بِمار نبض
تے ہتھ رکھے بِنا
مرض دس دیندا اے
میری رُوح
اج وی اوسے بیٹھک چ قید اے
جِتھوں میں اُڈن دا چج سِکھیا

تیرے حُقے دی گُھڑ گُھڑ تے
تیرے ہاسے دے وِچ
میں جیاں کِنیاں دا دُکھ لُک جاندا سی
تُوں اوہ دریا ایں جیہڑا لہراں ونڈن لگیاں
اپنے تے پرائے وچ
ویر بائیں کردا

سارا شگفتہ لئی

ا۔ نیندر دا رنگ

او
ساڈی اکھیاں چ
سُفنیاں دے زنگ کھادے کِل
ٹھوک کے
پُچھدے نیں
نیندر دا رنگ کیہ اے؟

سارا شگفتہ لئی

۲۔ ننگ

(سارا
ننگے کینوس تے وڈا دُکھ کیویں رنگی دا اے
ایہہ کوئی تیرے توں سکھے)

ایتھے سماج دی
کُبھڑی کندھ اندر
تھاں تھاں تے وِتھاں نیں

تے وِتھاں چوں خنزیراں دِیاں اکھاں
ہر کسے دا کجیا ہویا ننگ ویکھ رہیاں نیں
کدھ دے پار ہووے یا اُرار
دوہویں پاسے ہِکو جیا ننگ اے

ننگ جہنوں کجد ے ہوئے ہتھ وی ننگے نیں!
تکدی ہوئی اکھ وی ننگی اے
اکھ! جیہڑی ایس ننگ نوں قبولن توں انکاری
اے
تے پلکاں دی تا کڑی بھیڑ کے سمجھدی اے
کہ اوہدا ننگ کجیا گیا
☆'' میں ننگی چنگی'' کہن دا حوصلہ
جے ہر اکھ چ ہوندا
تے
وِتھاں پچھے لُکیاں خنزیر اکھاں
دا ننگ جگ ظاہر نہ ہو جاندا

☆ سارہ شگفتہ دی پنجابی کتاباں دے ناں

عرضوئی : مینوں پُرکھاں دے گُستان چ نہ دبنا

پُرکھاں دے گُستان چ
میری قبر دی جائیں بچی
مینوں دبن لئی
کوئی ہور تھاں لبھو
جتھے
میری قبر تے پُھل سٹن
آون آلے لوکی
میرے پُرکھاں دی نیندر نہ خراب کرن
مینوں اوتھے دبو جتھے مینوں کوئی نہ پچھانے

کِسے ان سُنے گیت چ
یا کِسے وی بھُلی ہوئی کتاب وچ
جس دے لیکھک دا ناں
کوئی وی نہ جاندا ہووے
پُرکھاں دے گُستان چ
میری قبر دی جائیں بچی

اسمانا! ڈر اوس ویلے توں

اسمانا! تینڈے مینہہ
دھرتی تے ڈُلھیا لہو
تے دھو سکدے نیں
پر ایہہ نہ سمجھیں
جو اِنہاں کنیاں چ ساڈی اندر لی اگ وی بُجھ
گئی اے
ڈر اوس ویلے تو جد
فیر ہِک واراں
زندگی دی ساوی ناڑ چوں

رتی اگ پُھٹے
دھوانکھی اکھیاں دا پانی
دُھخے
تے کھولدے ہوئے لہو دا
سُوہا گُھٹ بدل
تیرے سر تے جا گجے

بھانبھڑ

لہو دا پہلا قطرہ وی میرا سی
تے چھیکڑا وی میرا ہووے گا

پہلی گولی وی میں کھا دی سی
تے چھیکڑی وی میں کھاواں گا

پہلا وَٹّا وی میں ماریا سی
تے چھیکڑا وی میں ماراں گا

نُہواں نال ماس نہ کھوتراں
تے لوکی کیویں سمجھن کہ میرے اندر دی اگ جوالامُکھی بن چُکی اے

میں کدے وی پھٹ سکدا اں
ویکھیں کِدھرے میں تیرے دریاواں دا پانی نہ پی جاواں
تیرے ساوے گھنیر جنگل نہ کھا جاواں
اگ دا کوئی اتبار نئیں
اوہ وی اوس اگ دا جیہڑی پہاڑ دا جگرا چیر سکدی اے
تیرے محلاں تے اُچے چُباریاں دی کیہ اوقات اے

یاد رکھیں

پہلی تیلی وی میں ماچس چوں کڈھی سی
تے پہلا دِیوا وی میں بالیا سی

تے ہِک دِیوے تے ہِک تیلی نال
بھانبھڑ مچ سکدا اے

کھیکھن

مَرن توں بعد دا تے پتہ نئیں
پر جِیندیاں جی
مینوں
کدے جین دا
موقع نئیں مِلیا
میرے ہر ساہ دی دُھدَل وِچ ہِک
موت دا فرشتہ لُکیا ہویا سی
جو میرے تے ہسدیاں ہسدیاں
میرے ہون تے
رو پیندا سی

میرے جیئون دا دُکھ جے نئیں سی
تے بس
اوس کاتب نوں
جِنّوں لوکی رب کہندے نیں !
جس ایس نَوٹنکی دا ناں زندگی رکھ کے ہِک
بھَدّا مزاق کیتا
کھی کھی کھی ......
تے ایس کھیکھن تے
(اوس توں بنا)
کوئی وی نئیں ہسیا

اَسمان دی چُپ

سچیو!
سچ بولن دی
سانوں ایہہ سزا مِلی
جو کُوڑ ساڈے متھے تے مَلیا گیا
سچ لِکھن لگے تے
ہتھاں چ کِل کھبو دِتے گئے
سُولیاں ساڈے لہو نال رنگیاں گئیاں
پر ساڈا حوصلہ نہ تَرُٹیا
سانوں دسیا گیا سی جو خدا ہمیشہ سچ دے نال اے
(اسیں ایہو من کے ٹُردے رہے)

سچیو!
اسیں اودوں ترُٹے
جدوں
گِدھ ساڈا مَغز کھان نوں ٹُٹ پئے
تے چِیلاں اکھیاں دانُو رکھوہ کے لے گئیاں
ساڈے سچ دی لادھ ہوندی رہی
پر کسے غیبی ہتھ نے سانوں
سُولی توں اسمان ول نئیں چکیا
(خورے ساڈے سچ دا بھار ای اینا سی)

تے جدوں ساڈے پنجر نوں مٹی چ
دبیا جا رہیا سی
اوس ویلے
عیسیٰ نہ پہاڑی تے سی
نہ سُولی اُتے
تے اسمان مریم وانگ چُپ سی

حرامی ۔ Difficult to Adopt

میں کسے
پھُوکے ہوئے سِگرٹ
دا پھوک تے نئیں
جِنّوں تُوں ہِک پھُوک چ ای
پھُوکنا چاہیا
میں تے اوہ
کَوڑا تماکو آں
جِنّوں کسے نشئی نیں
چَب کے سڑک تے تھُکیا

تے تِلک کے مر گیا
(اوس رات ہِک ماں رنڈی ہوئی)
میں اپنا اَسان نئیں
جے تُوں مینوں دو اِنچ کاغذ چ بھر کے پی لویں
میری کوڑ پین لئی
تینوں
کِسے ہور دا تُھکیا ہویا چٹنا پینا ایں

بھُلیکھا

ہِک واری میں !
تیرے خیال دے نال نال ٹُردا ہویا
کسے بھلیکھے دا ٹُھڈا کھا کے ڈِگیا ساں
تے فیر پَرت کے
ساری حیاتی اُٹھ نئیں سکیا

تیجا کنڈھا

بیلیو
مینوں اوس تیجے
کنڈھے توں واج نہ مارو
جتھے میں آ نہ سکاں
میری راہ وِچ حالے بڑے ہنیرے نیں
میری اکھاں دا نُور جگراتیاں دے
کالے ناگ چٹ کر گئے
بانساں دی گڈھ گڈھ تے
اکھیاں اُگ آئیاں نیں

تے میں اَکھ اَکھ ڈھوڈ ہٹیاں
پر میرا گواچیا چانن نئیں لبھیا
(تے اودھر اوہ جگراتے نُوری سالاں جِنے لمے
ہوئی جاندے نیں)

سیونک

خورے
ایس پاپی ویلے دی دُھوڑ چ
ویونک گئیاں اکھاں نوں
کِس جھورے دی سیونک لگی اے
جوسُفنیاں دے کِسے بُو ہے
کِسے باری دا رنگ ساوانئیں رہیا
اَتے پپلوآں دی کنی کنی نوں پِیلک پئی کھیندی اے

(تے اودھر او نیندراں دی نیلی ہوندی ہوئی چھت
کدے وی ڈھے سکدی اے)

ویلے دی چال

وٹیاں نوں ٹُھڈے ماریاں
راہ نئیں پدھرے ہوندے
اکھیاں چ تیزاب سٹیاں
اتھرواں دے ڈکے نئیں کُھلدے
ہَتھ دِیاں لیکاں کُھرچیاں
سُتے لیکھ نئیں جا گدے
گنڈھے تَویتاں نال
بختاں دی بجھی گنڈھ نئیں کھُلدی
ستاریاں دی چال ویلے دی چال نئیں ہوندی

ویلے دی چال پڑھنا سوکھی تے نئیں
پر جے کوئی پڑھ لئے
تے کُجھ وی اوکھا نئیں ہوندا

بے مُہارے سُفنے

تُوں جد وی مینوں
تُرٹّے ہوئے سُفنے چوں تکدی ایں
میں ڈر جانا واں
میری تے گلّی نیندر تُرٹی سی
تے میرا ایہہ حال اے
جو دن دیہاڑے
گھر دا بھَونگر نئیں ٹپیا جاندا
سَگّوں
ویڑھے وِچ ای ٹُھڈّے کھائی پھردا واں

تیرا تے سُفنا تڑُ ٹیا اے
دس ہُن
تیرے ڈِگدے دی بانہہ
کون پھڑے گا

جے کر میرے وَس ہووے تے میں
نِیندر دے اوس مَوکھے دے وِچ، بھٹھے دی کالی
اِٹ تُن دیاں
جِتھوں ایہہ ٹُٹ پینے سُفنے
سُکھ نال گھُوک سُتی ہوئی اکھیاں چ
بنا پُچھیاں ای آ وڑدے نیں

پھُلاں دا ٹریفک جیم

ساڈے
پیراں دے پھَٹ سِین پاروں
زمی نوں ہور کپاہ اُگان دی کوئی لوڑ نئیں
سڑکاں تے ڈُھلیا لہو دھون لئی
اسمان نوں مینہہ ورسان دی وی کوئی لوڑ نئیں
پَھٹاں اُتے
چولے دی ٹاکی وی بنھی جا سکدی اے
سڑکاں تے ڈُلھیا لہو تے ساڈے اتھرو وی دھو سکدے نیں

پر حالے نئیں

حالے ایہناں راہواں نوں

ساڈے لہو دی لوڑ اے

پی لین دیو

تسیاں راہواں نوں

ساڈے جُثے دی رَت

پی لین دیو

کُجھ چِر پچھوں

تکنا!

ہر کالی لُک والی سڑک چوں

لال غلابی پُھل اُگن گے

تے ایس

ٹریفک جیم وِچ

ساڈے سُفنیاں دیاں قاتلاں نوں

لنگھن دا راہ نئیں لبھنا

دواراں چوں سِمدی خشبو

ہوند دی ہون توں اگے
وی ہِک پندھ اے
جتھے ایس بُت دا کوئی کم نئیں

ایہہ تے ایتھے ای رہ جائے گا
جد ڈھے جائے گا
ایس بُت دا ہِک دواری کوٹھا
تے دوار
تے ملبے چوں
اُڈے گی ہِک خشبو!

خشبو جیہڑی حیاتی دے ورھیاں پِچھوں
دوار چوں سِمدی رہی
پر کدے اُڈ نہ سکی

جد اُڈے گی تے چِیر دئے گی اسمان دی
چھت!
خورے کِنے بُت نیں !
تے خورے کِنیاں دواراں نیں
جس دِن ایہہ ساریاں دواراں
ڈھن رِگیاں
اوس دِن اسمان وی ڈھ جائے گا
تے اسمان دے ملبے چوں
اُڈے گی ہِک خشبو

ہِک رِکوتا زِمی دے ناں

وڈِیاں کاراں
تے
اُچیاں جہازاں والیو! بھُوتو
نَہو واں دے چاقُو کھبو کھبو کے
مِٹی چوں
کیہ پئے لبھدے او

زِمی دے
سینے وِچ تے ہُن
لہو دا پھوہا وی نئیں بچیا

میری مَنو!
تے ایس تھن ٹُٹی
بُڈھڑی مائی دا کھاہڑا چھڈو
تے اسمان دی موٹی دھون نپّو
نالے اوس دا سینہ چّبو
(سینہ!)
جتھے دُدھ تے شہد
دِیاں نہراں پئیاں وگدیاں نیں ......بے کار !!!!
کِسے وعدے دے انتظار وِچ!

چَن جیا مُکھڑا

(ابا جی لئی)

اونا شُکر یا نُطفیا
اوس چن جئے مُکھڑے تے نہ تُھک
تے اوہدی اکھ چ
نہوندراں نہ مار
جِدے چانن توں بِنا
تیرے توں آپنا آپ وی نئیں
پچھانیا جاندا

بُہتی چُپ تے باہلا شور

چُفیر دی چُپ توں کلا میں گھابریا ہویا نئیں

نہ

چُفیر دی گَج وَج توں کلی تُوں ڈری ہوئی ایں

ایتھے سارے ای بَوندلے پھر دے نیں

دینہہ دے شراٹیاں

تے رات دے سناٹیاں توں

نَویں پیڑھی دا رَولا کُجھ ہور اے

جو ایس بُہتی چُپ تے باہلے شور

وِچ مردا جاندا اے

(چُپ سانوں اندروں کھائی جاندی اے تے شور سانوں

باہروں کٹی جاندا اے)

جدوں ایہہ ہبھڑا دھپڑی مُکے گی
تے
ویلے دی ترکڑی چ
اُچے نِیویں سُر
ہِک سمان تُلن گے
تد اسیں سُن سکاں گے
ویلے دی سُتھری نتھری واج
فیر پتہ چلے گا
جو ساڈی چُپ تے ساڈے بول
کیہ بھا وِکدے نیں !

نیندر دی بُھکھ

رات پَیندیاں ای اکھیاں چ
گُھڑ گُھڑ ہون لگ پیندی اے
کُجھ چِر پچھوں
ہر پاسے چُوہے دوڑ دے ہوئے دِسدے نیں
پر انہاں شوہدیاں نوں کھان نوں کُجھ نئیں مِلدا
اکھاں جھپکن!
تے لگدا اے
نیندر دا دستر خوان کُھل گیا اے
پر رات مُکدی جاندی اے
اکھاں جھپک جھپک کے تھک جاندیاں نیں

تے بند ہون دا ناں نئیں لیندیاں
آنیاں دی رسوئی چ بھَج بھَج چُوہیاں دا ''بلڈ پریشر لو'' ہو جاندا اے
پر چکھن نوں بھورا کُو نیندر نئیں لبھدی
تے سُفنیاں دا پروسیا ہویا دسترخوان
اَن چکھیا ای رہ جاندا اے

بے شکلے لہو دی بولی

ساڈے لہو دے نال
بنائیاں گئیاں تجریدی پینٹگاں
اج وی
شہر دی ہر سِر کڈھویں تھاں تے ٹنگیاں ہوئیاں نیں
پچھلے سال دی نمیش چ
سبھ توں چوکھی بولی
ہِک مسیت نے لائی سی
جیہڑی ہُن
بُوہے توں محراب تے محراب توں
اُچے مینار اُتے ٹنگے
لاؤڈ سپیکر تک!

ہر پاسے کھلرے ہوئے لہو دی پکار سی
اوس لہو دی تجرید چ ساڈے جُثے دا انگ انگ
ہِک بُجھارت وانگ لُک گیا سی
تے
کیمرے دی اکھ نے بتھیرا زور لایا پر اخباراں
دے چھپواک
فرنٹ پیج تے
ساڈی شکل نہ چھاپ سکے
ایہہ ہِک نئیں
ہر سال دی کہانی اے
ایہہ ہر سال دی وی نئیں لوکا!
ایہہ تے ہر دیہنہ دی کہانی اے

روز ساڈے لہو دی بولی لگدی اے
تے
روز ساڈے لہو دا سودا کیتا جاندا اے
پر اج تک ساڈی (سِدھی تے اسان) جئی شکل
کوئی وی نئیں پچھان سکیا

ٹیکنالجی دے معجزے

دھرتی دے ملھوٹے مُونہہ تے تُھک کے او!
چَن تے مریخ دِیاں مِٹیاں چُمن جا رہے نیں
اَیرے کھٹن جا رہے نیں
آون آلیاں نسلاں دے کوٹھے چاڑھن جا رہے نیں
چنگی گل اے
پر دھرتی دا کیہ قصور اے

جِدا سریر
راکٹاں تے جنگی جہازاں دے شراٹیاں
نال ہر ویلے کمدا رہندا اے
جِدی چھاتی ٹینکاں دِیاں چیناں پَٹ ماری اے

جِدے گن بم دھماکیاں نے ڈورے کر چھوڑے نیں
جس دِیاں اکھاں
موٹر کاراں دے دُھوئیں چ ونجاپ گئیاں
جِدے پہاڑ! سڑکاں دی کالی ڈین کھا گئی
جِدے رُکھ! فیکٹریاں دے سامری چٹ کر گئے
(مِنرل واٹر دے ناں تے)
جِدے پانی
عمروعیاراں دی زنبیل ڈِیک گئی اے
(تے اودھر
عیسیٰ تے مہدی دی اُڈیک چ سُتے ہوئے مشرق تے مغرب !
جِنہاں ٹیکنالجی دے معجزے ویکھ کے
سَینس دا کلمہ پڑھ لیا اے)

ہائے ہائے کاہدی

گورے ساڈی مٹی کھادی
گورے ساڈیاں ہڈیاں بھنیاں
گورے ساڈِیاں جِبھاں چِتھیاں
گورے ساڈِیاں دھوناں لاہیاں
گورے ساڈے بُھنّے وڈھے
گورے ساڈے پِنڈے مِدھے

گورے ساڈے آنے چِیر کے
ساڈی اکھیاں دی رُشنائی
دھرتی اُتے روڑھ وگائی
اُدوں دے اسیں اَنّے بن کے
بوہا بوہا چانن منگدے
وَٹو وَٹیں ٹُھڈے کھیندے

ٹُردے ٹُردے ڈِگ پوندے آں
سِدھے راہ تے جاندیاں جاندیاں
راہو کُراہے پے جاندے آں

چنگا لوکا من لیندے آں

گورے ساڈا چانن کھوہیا
گورے ساڈے دیدے پاڑے
گورے ساڈی شاہی ڈوہلی
گورے ساڈے ورقے ساڑے
گورے ساڈے برکھے کپتے
گورے ساڈے مال لتاڑے
گورے ساڈیاں فصلاں لُٹیاں
گورے ساڈے باغ اُجاڑے
منیا لوکا
تیری گل وی من لیندے آں
پر ہک گل دَس
کِنے تیکر شوہدیاں وانگوں روندے رہیے

سو ورہیاں توں انھیاں بھوریاں ٹُھڈے کھیندیاں ہو چلے نیں
اجے وی سانوں بھوراٹُرن دی جاچ نئیں آئی
اجے وی سِدھا
موڑ کٹن دا وَل نئیں آیا
فیر کِسے نوں کیہ کہنا ایں
فیر کسے نوں کیہ لگے جو اسیں ہماتڑ
ہور وی دوسو ورہیاں تائیں
اَکھاں میچ کے ، اَنّے بن کے
کالیاں کدھاں دے وچ نِت نِت وجدے رہیے

اپنی سُرت نوں روناں، لوکا
اپنی مَت وی مَیت اُتے کیوں نئیں پِٹدا؟
ڈاہڈیا لوکا
رونا کاہدا؟
ہائے ہائے کاہدی
بھولیا لوکا
آپنے مُونہہ تے مَلیاں کالکاں
آپے دھونیاں پیندیاں نیں

اسٹیفن ہاکنگ دا سُفنا

رُکھ دا اپنا تے خیر کُجھ وی نئیں
جو کُجھ وی اے مِٹی دا اے
جِدا ست پی کے
رُکھ نیں چھاں جمی
مِٹی دا اپنا تے خیر کُجھ وی نئیں
جو کُجھ وی اے
اسمان دا اے
جِدی دُھپ تے مِینہہ چُوس کے
مِٹی نیں رُکھ جَمے
اسمان دا اپنا تے خیر کُجھ وی نئیں

جو کُجھ وی اے سَمے دا اے

سمے!

جو ہِک دھماکے دی جم اے

اوہدا اپنا وی کیہ اے ؟

دھماکہ جو ہِک پل پچھوں ہوندا

(تے مادے دی ساری ترتیب اُلٹ جانی سی)

تدوں

اسمان میری جُتی تلے ہونا سی

تے

زِمی میرے سِر اُتے

فیر جو کُجھ وی ہوندا میرے کلے دا ہوندا

کلے آدم دا ہوندا

چڑھدے پنجاب دے کساناں لئی

اساں نِت کوڑانداں چٹیاں
ساڈے بوہجے ٹافیاں گھٹیاں

پَھٹاّں دے تروپے پٹ کے
چوِگر دے ٹِیساں وَٹیاں

اکھیں آپ گھدوئی پھیر کے
اُتے آپ کرائیاں پٹیاں

چکی دِیاں واچھاں چِیر کے
کنکاں پرنالی سَٹیاں

اَتے بُھکھ دی نیہنہ اُسار کے
شیشے لشکائیاں ہَٹیاں

غیراں دا مانجھا رنگ کے
اسیں آپنیاں گُڈیاں کٹیاں

اَتے زخمی اُنگلاں ویکھ کے
ساڈے کول نہ آئیاں جٹیاں

نہ پُچھ ساڈے جَھل پون توں
کیہ کیہ گھٹناواں گَھٹیاں

اسیں چارے خانے چِت

چل من لئی تیری جِت
اسیں چارے خانے چِت
ساڈے سَوتر سُک گئے نی
اسیں زہر چٹے نِت نِت
اسیں مُول نہ رُکنا وے
ساڈے پِنڈے لڑ گئی پِت
چل ٹُر چل ساڈے نال
چھڈ فیر سَپاں دی ہِت
ہر پھِر کے دُنیا تے
ہِک توئیوں اساڈا مِت
سانوں ''آپ'' نہ مِلیا وے
اسیں ڈھوڈ ہٹے کِت کِت

()

بھکھ کُٹھیالی

(کَٹوی خالی)

امبڑی...... اتھرو
سکھنی رسوئی

ٹھڈا چُلہا

راضی اللہ

پیڑاں وِچ گُنھ کے

پیڑاں وِچ گُنھ کے
تے دُکھاں
نال وِنھ کے تے
بُتڑے گھلہار دے
فیر
کجھ ساہواں پچھوں
غماں نال لِتے ہوئے
ہنجواں چ لتھے ہوئے
جُثیاں نوں مار دے
(مِٹیاں کھِلار دے)

کنک دے دانے جِنی بھُل

مینوں کیہ پتہ سی جو
کنک دے دانے جِنی بھُل
وڈی ہو کے سارِیاں فصلاں نوں اُجاڑ دئے گی
پر آدم نوں تے پتہ سی
جو ہِک دانہ کھان دا بھُگتان
اوہدیاں نسلاں نوں کرنا پئے گا
فیر وی اوہ نئیں رُکیا
(ہِک دانے نے اوہدی کِنی کُو بھُکھ لاہ دینی سی)
''تے جِنّوں سارا پتہ اے''

اوہ ہِک دانہ بچان لئی
ساڈِیاں فصلاں تے نسلاں کیوں اُجاڑی جانداے
(گل ہِک دانے دی نئیں!
گل دانے جِنی بھُل دی وی نئیں !
گل پہلے دانے تے
پہلی بھُل دی اے ۔ آکھا نہ منن دی اے)

پر ربّا پہلی بھُل تے ساڈے گراں دا سکول
ماسٹر وی بھُل جاند اے
تُوں کیوں نئیں بُھلدا

چیتر دا بھَے

چیتر دی رُت
ساڈے بُوہے اگوں
مُونہہ کج کے لنگھدی اے
متاں
ساڈی کندھ تے
لِتی ہوئی پِیلک
اوہدے متھے تے نہ مَلی وَنجے

بدوائے ہوئے اکھر

میرے اکھراں لئی
ایس توں ودھ ہور کیہ میہنا ہووے گا
جو کوئی ایہناں نوں
پڑھے
تے اوس نوں
وِچوں تُوں نہ دِسیں۔

ازاد کبوتر

میں
کُھلے امبراں چ
اُڈن لئی جمیا
ہِک ازاد کبوتر آں
میرے پیریں کِسے اِزَم دی بیڑی نئیں بچدی
میری چِیچی چ کِسے ہور دے ناں دی مُندری نہ پاؤ
(مینوں کُھلا اُڈن دیو)

رَتے ، کالے تے ہرے رنگ
میری اکھیاں چ چُبھدے نیں
(میرے کھنباں نوں نیلا نہ کرو)
مینوں کِسے رنگ چ نہ رنگو
مینوں ''میں'' رہن دیو
میرا کوئی ناں گُناں نہ رکھو
میرے پیریں کِسے اِزَم دی بیڑی نئیں جچدی

تیری یاد دی چکوری

ساڈے ہانہہ دی کُرلاٹ سُن کے
چکوری دا کلیجہ پھَٹ گیا
تے
چن دے مُونہہ تے جھرِیٹاں پے گئیاں

رات دے کیہڑے ویلے تیری یاد
سینے دے پھٹ سِین آئی اے
جو حالے تے پچھلیاں تروپیاں دی پیڑ نئیں مُکی

رب دی سونہہ!

ایہ نیریاں تراٹاں تے نئیں۔
خورے کِنے ہزار وولٹ دا کرنٹ اے
جیہڑا میرے جُثے دی رَت
پی کے تیری یادنوں
پانی لا ریا اے ۔

پر او دِن دُور نئیں

جدوں ایس رُکھ دی لالی مُک جائے گی

تے تیری یاد دی چکوری دے کھنب
چانی دے لہو وِچ
ڈُب جان گے

تیری اُڈِیک دا پندھ

خورے
انہاں ٹِیساں تے چِیساں پچھے
دُکھ دی
کِنی کُو لمبی کہانی اے

تے پیڑاں دا کِنا کُو لما پندھ اے
جو
پیروں واہنے گُجھ کے اسیں
تیرے بُوہے اگے آ کھلوتے آں

ہِک واراں
کُنڈی کھول کے تے ویکھ!
خورے تینوں ویکھن لئی انہاں اکھاں نے

(کِنے کُو جفر جالے، کِنے کُو کپّر گالے نیں)

ہن تے
تیرا سُفنا وی جو ازلاں توں
ساڈیاں کواریاں
راتاں دا سہاگ سی

(وصلاں دی سجی سیج تے وچھوڑیاں دے بھکڑے کھلار کے
چِٹی دُدھ کپاہ ورگے نیناں چ اُڈِیکاں دے ترینگلے پھیر کے
پپلواں دِیاں چِکاں چیر کے
ساڈی نیندر نوں ترے طلاقاں دے کے ٹُر گیا اے!)

ہک واراں
کُنڈی کھول کے تے ویکھ!

ایہہ رُسینواں ہُن کدوں مُکے گا؟
ایہہ اودوں مُکے گا جدوں تیرے بُوہے اگے
ساڈی اُڈیک دی میت بو مار گئی
تے ساڈا پنجر اِلّاں چُک کے لے گئیاں؟

میریا سجنا وے

میں سرائیکی دوہڑیاں وانگوں
تیرے کن وِچ
میریا سجنا
نِت نِت
ماکھیوں گھول نئیں سکدا
کیوں جے
گوڑیاں اکھراں باہجوں
کوئی وی ایس فریباں بدھی
دھرت دے اُتے
بُڈھڑیاں رِیتاں والے بُوہے
رسماں دے زنگ کھادے تالے
کھول نئیں سکدا

ہواڑھ

چُپ کر میری جان میرے کول اینا ٹیم نئیں
میں تے دو چار ساہواں چ
پنج ست نظماں لِکھنیاں نیں
ڈیری دے ورقے اُتے
دِل دے موسم دا حال دسنا اے
میں کوئی پشین گوئی نئیں کرنی
میرے کول اینا ٹیم نئیں
نہ اپنے دُور تیکر ویکھن لئی
میریاں اکھاں چ ای اینی رُشنائی اے

مینوں کیہ پتہ جو سیاستدان کیہ کر رہے نیں
سَینس داناں مریخ تے کِتے گُو پلاٹ ویچے نیں
شاعر تے ادیب کیہ لِکھ رہے نیں
عورت مارچ کدوں اے
ماں بولی دا جلسہ کِتھے ہو رہیا اے
مولوی کِتھے ٹِیر ساڑ رہے نیں
لِبرل کیہ نواں منصوبہ بنا رہے نیں
مینوں کیہ پتہ
میں تے اپنے دِل دا حال لکِھنا اے
(تیرے نال یا خورے اپنے نال
جاندی وار دِیاں دو چار گلاں کرنیاں نیں)

اندر دی ہُوک ہُوکنی اے
ہواڑھ باہر کڈھنی اے

اگوں تُوں ایس لِکھے نوں نظم سمجھ کے پڑھیں یا
خط جان کے چُمیں
مینوں کیہ لگے!

میرے کول تے اپنا ٹیم وی نئیں جو سوچاں
کہ تُوں کیہ سوچدی ایں
(دُنیا کیہ سوچدی اے)
میرے کول اپنے لمے پلاں جوگا ٹیم نئیں
میں تے دو چار ساہواں چ
پنج ست نظماں لِکھنیاں نیں
میرے کول بس اپنا ہی ٹیم اے

اگ دا چور

تُوں ضرور پرائی انگیٹھی دی اگ چوری کرنی اے
کِسے ہور دی اگ سیکن لگیاں
پِنڈے تے پھوڑے اُگ سکدے نیں
اکھاں چ پیپ بھرِی سکدی اے
اگ دی چوری اینی سوکھی نئیں
ایویں مُونہہ تے کالکاں نہ مَل
آپنی اکھاں دا کولا بھکھا
تے آپنی اگ بال کے سیک
نئیں تے ایتھے کئی ٹُنڈے چور پئے پھر دے نیں

اوہناں توں پُچھ
پرائی اگ دا ساڑ دوزخ دے زخماں وانگ
مَتھے دا نشان بن جاندا اے
تے کُل خدائی دی تھوہ تھوہ الگ !
باز آ
کِسے دے بِسترے تے کِسے ہور دے حصے دی اگ نہ کھلار
گھر ونج کے ویکھ
اوس ملوک جِندڑی نوں
(اوس چنگاری نوں)
جیہڑی وصلاں دے پلنگ
تے تیرے سیک دی اُڈِیک چ
چار کلمیاں دی بَدھی
تیریاں راہواں ویکھدی ویکھدی بُجھ گئی اے

دوزخ دی اگ

سنگیا! میں اِنج پھُو کاں ماریاں تے نئیں بُجھنا
جے تُوں سچی مُچی میری اگ بُجھاونا چاوندا ایں
تے فیر
میرے اُتے مِٹی دِیاں بُکاں بھر بھر کے سٹ
یا فیر چارے پاسے کھلری
میرے ادھ کو دے سُفنیاں دی سواہ کٹھی کر کے لے آ
شید میریاں اکھاں دے انگارے کُجھ چِر پاروں سواہ وِچ دبے رہن
سچی پُچھیں تے ایہہ اگ ہُن اِنج نئیں بُجھنی

ماگے سُفنیاں دی اگ لگی دوزخ ای بجُھا سکدی اے
میں پانی تے بیڑی ٹھیل بیٹھاں
تے ہُن اندر دی ساری اگ دوزخ چ سٹ کے ای مُڑاں گا
میں کِسے سیانے توں سُنیا سی
وائی دریا دے پانی ہیٹھاں وی اِک دوزخ لگی ہوندی اے

سنگیا! تینوں تیرا واسطہ مینوں جان دے
ایہہ اگ ہُن تیرے توں نئیں بُجھنی
تے ایس دا بُجھنا وی بہوں ضروری ہے جے کر ایہ نہ بُجھی تے ساری
وَستی سڑ کے سواہ ہو جانی اے
پِچھاں ہٹ تے
بالکاں وانگ ہوڑھ نہ کر
سیانے کہندے نیں
اگ دے ہتھیں پیاں آپنے ہتھ ای سڑ دے نیں۔

ٹُٹیا تارا

او تارا ٹُٹیا تے
گل خُدائی نیں
آپو اپنی دُعائیں منگیاں
میں اوس ویلے
دُعا دے ہتھ چا کے منگدا وی کیہ
جو مینوں رَبّا
او ہِکو تارا ای چاہیدا سی

(جو ٹُٹ گیا سی)

اپنی اُردو نظم ''حسرت'' دا پنجابی رُوپ

سینہہ دا کنڈا

میں ہِک بدشکلی سینہہ دا کنڈا
جیہڑا گھر وِچ رکھیاں نحوست پھیلدی اے
کِنے دِناں توں گھر نئیں گیا

میرے پِنڈے تے رنگ برنگے کنڈے اُگ آئے نیں
جِتھے جِتھے زمانے دے ہتھیں مینوں کوئی پھَٹ لگدا ے
اوتھے اوتھے کوئی نَواں کنڈا جم پوندا ے

کِدھرے بھکڑا تے کِدھرے پُھلاہی دیاں دوسِنگھی سُولاں
لال گلاب وانگ میریاں اکھاں وی ہن
کِسے تھوہری دا پُھل جا پدیاں نیں

بھلا ہووی جگتا!
ہُن مینوں کوئی ڈر نئیں ریہا
جو پیڑاں جرنیاں سی میں جر لئیاں نیں
تے
جو پھٹ کھانے سی میں کھا بیٹھاں
ہُن تے شکارُو کُتّے وی ڈردیاں میرے نیڑے نئیں آوندے
کیوں جے دُوروں میں وی کوئی سینہہ جیا ڈراوٴنا حَوان لگداں۔

☆ سیہہ دا ترکلا آکدھے نیں ۔کنڈا سوچ کے ورتیا گیا اے

نظم میرے ہتھوں نِکل گئی اے

نظم میرے ہتھوں نِکل گئی اے
ایہہ ہُن اوہ گلاں کرن لگ پئی اے جیہڑیاں کرن دِیاں نئیں
اوہ گلاں جِنہاں نوں خالی سوچ کے وی
پہاڑاں تے جمی ورف نوں تاپ چڑھ جائے
تے سورج نوں کانبا چِھڑ جائے
نظم میرے ہتھوں نِکل گئی اے
نظم گُونجدی ہوئی محلاں چ تریڑاں پیندی ہوئی

ایواناں نوں ڈھیندی ہوئی
کِسے فقیر دی جُھگی چ جا کے سوں رہی اے
نظم میرے ہتھوں نِکل گئی اے
ایس دے جاگن تے سون دا ہُن کوئی ویلا نئیں رہیا
کیہڑا میرے کولوں پُچھدی اے
آپے ای ٹُر پیندی اے وہندے ہوئے دریاواں دی کنڈ تے
اسوار ہو کے
کدے ہوا دے موڈھیاں تے بہہ کے
کدے ایدھر لگی آوندی اے
کدے اودھر لگی جاوندی اے

ویکھیں دھیان کریں
ہوا تے پانی نوں تسخیر کردی ہوئی اگ
کِدھرے تیرے سِر تے نہ سوار ہو جاوے
تے تُوں اوہ گلاں نہ کرن لگ پویں جیہڑیاں کرن دِیاں نئیں
تے آپنے آپ دے ہتھوں نِکل جائیں
جیویں نظم میرے ہتھوں نِکل گئی اے

پُرکھاں دا گاہ

میں پُرکھاں دا پایا ہویا گاہ گاہنا چاہیا سی
پر ایس کوشش چ میں آپے بھوہ وانگ ہوا وچ کھنڈ پُنڈ گیا
ہُن سارا بھار اگوں آون والی پیڑھی دے موہڈھیاں اُتے
جے کر او وی میرے وانگ نِکھٹو نکلے تے اوہدیوں اگلی پیڑھی
فیر اوستوں اگلی فیر اوستوں ......
خورے کیہ بنے گا
میں تے اپنے پُرکھاں نال سُکھ دی نیندر جھُوٹ ریہا ہوواں گا

مینوں کیہ لگے
آپے نبیڑ لین گے
جیویں میں تے میرے پُرکھاں نیں نبیڑی
ڈنگ ٹپائی جاو
تے کوسی کوسی کھائی جاو
حملہ آور آن کے مارے یا آپنی موتے مریئے
کیہ فرق پیندا اے؟
مرنا تے حق دا راہ اے

پر ایڈی ان حقی وی نہ کریو
ساڈے پچھے آون والیو
قبر دے سوالاں تو ڈریو

پُرکھاں دی پگ بھانویں نہ سنبھالیو پر
ہِک گل دا دھیان رکھنا

گاہ اوناں ای پانا جیہڑی اگلی پیڑھی سانبھ وی سکے

سُفنے اندر موت

نُور پیر دے ویلے مینوں
سُفنے دے وچ
ملک الموت نیں
آن ڈرایا
میں گھابر کے
اپنے آپ نوں سُفنے وچوں
باہر کڈھیا

سجے کھبے ویکھ کے مینوں بھورا سُکھ دا ساہ آیا تے
شکر منایا
منجی تلے جھاتی ماری
کوئی نئیں سی
منجی تلے کالی بلّی سُتی پئی سی
کیہ ہویا اے
مونہہ تو پلا لاہندا کیوں نئیں
اکھ دی تا کڑی کُھلدی نئیں پئی
ایہہ میرے تے پکّیاں پڑیاں کس نے تھپیاں؟
سجے کھبے کون نیں جیہڑے
مینوں ویکھ کے ہسدے پئے نیں
کوئی تے دسو
میرے اُتے بُکاں بھر بھر
مِٹی سٹیندیاں مورکھاں نوں چاہ کوئی تے دسو
میں جونا واں !

ملک الموت وی
سُفنے دے وچ مرے ہویاں نوں
مار نئیں سکدا۔

چھیکڑا پَنّا

میں آپ اپنی دُھوڑ اُڈائی
تے اُڈدا اُڈدا
اپنی تریخ دِیاں لِکھتاں مٹاوندا
کِسے سُفنے وانگ
آپ اپنیاں اکھاں توں اوجھڑ ہو گیا
میرے ہتھ ساری عمرے
میرے جُثے نوں کپڑے ٹُلدے رہے
تے جد حملہ ہویا

حملہ آوراں نیں تریخ دی دُھوڑ وچوں مینوں کڈھیا
میرے جُثے دے ٹوٹے جوڑے
تے میرے مَتھے تے آپنا ناں لِکھ کے
مِٹی چ دب کے ٹُر گئے
میں اپنی تریخ دا چھیکڑا ورقہ ساں
ہُن خورے کدوں ورہیاں بعد کوئی ہور حملہ آور آوے گا
جِدے گھوڑے دِیاں سُماں میری قبر دی مِٹی کھٹن گیاں
تد بہٹھی ہوئی دھوڑ وچوں میں نکلاں گا
تے اوس نویں حملہ آور نال
میں کلّا کیویں لڑاں گا ؟

شالا اوہ کدی نہ آوے
اوہدا گھوڑا کُراہ پے جاوے
(مینوں میری قبر چ سُتا رہن دیو
مینوں کوئی نہ جگاوے)
یا فیر پہلاں تریخ دے سبھے ورقیاں دِیاں قبراں لبھو
تے سارے ورقے کٹھے کر کے مینوں جگاؤ
میری قبر نوں کوئی پیر تے نئیں لگے
میں کیہڑا کِتھے ٹُر جانا اے۔

غزلاں

چن دی مٹی کالی اے
زِمی کرماں والی اے

رات دے بوہجے کُجھ وی نئیں
دِن وی ہتھو خالی اے

لہو وی بُوندیاں لُٹن دے
فیر کدوں ایہہ لالی اے

چھیل چھبیلی نڈھی دا
بندہ بہوں پڑتالی اے

آہلنے اُتے چڑیاں دے
کانواں دی رکھوالی اے

تُوں میری اکھیاں دا موتیا تے میں تیری اکھیاں دی اگ
سپ وانگ شُوکدے اَلا پچھے رنگلے پراندیاں دی اگ

چھیل تے چھبیل نڈھی ٹُردی پیراں نال بنھ کے چنگاریاں
گلیاں دے مُنڈے پئے چُندے چُم چُم اَڈیاں دی اگ

فجراں دے ٹُرے ہوئے تاریو ویکھنا تماشاں سر چڑھیاں
ہور کویلا مَتے کریو ویکھیو بنیریاں دی اگ

بینچاں تے سیٹاں اُتے لِکھیا ناں تیرا تیریاں جماتیاں
قلم دواتاں میرے ساڑ گئی لائی ہوئی بگانیاں دی اگ

سندھڑی دے مِٹھے مِٹھے اَمب چوں آوندی اچھا ہن مینوں اُک دی
بُھل گئے سواد سبھے جد توں ، چکّھی اے ودیساں دی اگ

سچی چِھے کلمیاں دی قسم اے ، میں تینوں حالے وی نئیں تکیا
چھڑی اے میری اکھیں اج وی شرماں تے غیرتاں دی اگ

دو شعر

انھیاں اکھاں وچ سندھوری سرمہ گھول دیو
ہک ترکڑی ،کالا چِٹا رکھ کے تول دیو

پھٹّاں نوں وی لوڑ ہوندی اے ، تازیاں ساہواں دی
زخمی انگلاں نال ہوا دیاں گُتاں کھول دیو

مھاتڑ انج وی لوکھے آں
لوکھے آں تے سوکھے آں

ہَر گئے اِکی دُکی توں
کیہ فیدہ جے چوکھے آں

ہون دی ہونی مُکدی نئیں
اسیں ڈاہڈے اوکھے آں

اُچی واج سُنیندی نئیں
جھکی کدھ دے موکھے آں

کرتارپور لانگھا کھلن تے

بُوندِیاں ، برفی، شکّن ، مٹھائیاں لے جاوے
کون اُراروں پار ودھائیاں لے جاوے

آپنے نمک پارے سانوں دے جاوے
ساڈے ولوں نان خطائیاں لے جاوے

نانک دے دربار تے لکھ لکھ پھیرے پون
مِتر پیارا نیک کمائیاں لے جاوے

ساڈا تن من دھن وی اوس توں واری اے
آوے سوہنا کڑے کلائیاں لے جاوے

پتہ نَئیں سرکاراں کیہ کُجھ سوچدیاں نیں
ویلا سبھ دے دِلوں بُرائیاں لے جاوے

بھانویں ساڈِیاں نظراں ساہویں لِیکی گئی لکیر
فیر وی اکھیاں ویکھ رہیاں نیں ہِک جۓ سُفنے وِیر

پاروں واء نے کھنڈ وِچ گُھلیا ہِک سندیسا گھلیا
امبڑی جِس نوں پڑھ کے ڈوہلے شوہ راوی دے نِیر

سَتر ورھیاں پِچھوں پُھٹّی آساں دی گُل بُوٹی
نانک دے دربار تے آئے سادُھو سنت فقیر

انھے ، گُنگے ازلی ڈوریاں لوکاں نوں
کیہ مت دیئے یار لِونیاں لوکاں نوں

امبرسر توں کِنا کو اے لاہور دا پندھ
آ جا سنگیا مل جا اپنیاں لوکاں نوں

ساڈے پیار دا مُختی چرچا کردے نیں
جھلیے ڈَک نہ سونہاں لیندیاں لوکاں نوں

میری تریمت☆ میری سوانی جیوندی اے
میں کیوں دساں دِل دِیاں گلاں لوکاں نوں

لہو دِیاں چھِٹاں سِدھیاں مُونہہ تے پوندیاں نیں
کیہ لبھدا اے وَیر کماوندیاں لوکاں نوں

(☆سرائیکی چ عورت نوں کہندے نیں)
☆ لہور

اَکھر اَکھر تول کے رکھ
مُڈھلا ورقہ کھول کے رکھ

ساوے اُتے سُوہا لکھ
لہو دی شاہی گھول کے رکھ

چِن دی مٹی کٹھی کر
آپنی مِٹی رول کے رکھ

مِٹھیو مِٹی سُفنیاں لئی
اکھ دا پانی جھول کے رکھ

ہِک رنگ موت دا
تے
دُوجا رنگ جیئون دا
دُوجا رنگ !
موت دی صلیب اُتے ٹنگیا
تیجا رنگ بِرہا
تے
چوتھا اے ملاپ دا
چوتھا رنگ !
بِرہا دے سپ ہتھو ڈَنگیا
پنجواں اے دِن دا
تے
چھِیواں رنگ رات دا
چھِیواں رنگ !
دِن توں اُدھار اساں مَنگیا
سَتواں اے میرا
اَتے
اَٹھواں اے تیرا رنگ
اَٹھویں دے رنگ وِچ
ہر رنگ رَنگیا

❁❁❁



توقیر رضا دا جنم ۴ اپریل ۱۹۸۸ نوں چکوال، لاہندے پنجاب چ ہویا۔ میٹرک چکوال چوں تے انٹرمیڈیٹ اسلام آباد توں کیتا۔ اودوں بعد پڑھائی تے روزگار کیتے لندن ٹُر گئے۔ کُجھ ورہیاں تو فرانس دے وسنیک نیں۔ ۲۰۰۶ توں لکھن دی شروعات کیتی۔ توقیر رضا پنجابی تے اُردو دوہاں بولیاں چ غزل، آزاد نظم تے نثری نظم آکھدے نیں، نالو نال انگریزی تے فرانسیسی توں ترجمہ وی کردے رہندے نیں۔

سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS
Book Street, 46/2 Mozang Road, Lahore, Pakistan.
Phone: +92 3314686276
e-mail: sanjhpk@yahoo.com, sanjhpks@gmail.com
Web: www.sanjhpublications.com

ISBN:978-969-593-358-9
Rs : 260